

«Spekkhoggersosialismen», en parlamentarisk illusjon

Populistene ønsker å stå fram med en strategi for å endre samfunnet og få slutt på kapitalismen. Den er oftest svært tåkete, det blir mest prat om hvordan et ideelt samfunn uten motsetninger kunne være, mens anvisningene om veien dit er vage, uferdige eller helst villedende. Audgunn Oltedal sier f.eks. at det er to punkter:

- 1) Å ta utgangspunkt i lokalsamfunnet,
- 2) Å undergrave kapitalismen ved å gå inn for krav og alternativ som brvt med systemets logikk (strukture reformer).

De eksempler hun nevner på dette er kamp for bedrifts-demokrati, kamp for å prioritere felleskonsum framfor privat konsum.

Metodene hun nevner for å vinne fram mot disse målene er lokale aksjoner og «... vi meiner ikkje det er umogeleg å endre systemet gjennom parlamentarisk veg, og at det difor ikkje er nokon grunn til å slå inn på ein rein antiparlamentarisk strategi.» (Norsk populisme, Oslo 1972).

Hartvig Sætra utdyper dette i synet på «lokal kamp» og «parlamentarisk støtte» i boka si, Populismen i norsk sosialisme (Oslo 1971). Han kaller det *spekkhoggar-prinsippet*. «Målet for den populistiske sosialismen er å gjera slutt på kapitalismen.» Han tar avstand fra revolusjonen, og sier: «Alternativet går kort og godt ut på å rive sektorar av det kapitalistiske samfunnet ut av hovudstrukturen ved hjelp av lokal og/eller fagleg mobilisering, kombinert med parlamentariske vedtak. En slik strategi vil eg kalle sosialistisk revolusjon etter spekkhoggar-prinsippet». Nå innbyr Sætra sjøl til å bruke landsbygda som *eksempel*, en *prøvestein* på hva populistene mener å kunne oppnå. Vi siterer, om hva strukture reform er:

«Krav om varetaking av busettinga på bygdene er slikt som vi normalt kan stø opp om uten atterhald. Men måten det heile skal organiseras på,

må vi ha vårt eige alternativ til, slik at vi formar ut konturane av det nye samfunnet innafor det gamle. Generelt kan dette skje gjennom å fremje samvirke mellom arbeidande produsentar. Dermed kan vi halde dei små einingane i bygdenæringane ved like og dessutan nyte godt av visse stor-skalafordele. Og for det tredje kan produsentane utvikle kontroll nedanfrå i næringa. Mønsteret kjenner vi godt frå jordbruksamvirket». (s 136).

Vi ser at populistene setter opp jordbruksordningen som ideal, den skal løse problemene. Analysen av jordbruksamvirket i en annen artikkel i Rød Fane viser at dette vare er å erstatte mange ulike former for utplyndring av folket på landsbygda med paralleller til landbruksmonopolene. Det kan ikke bety annet enn at småindustri, fiske, skogsdrift etc. skal samles under kontroll av staten og et nytt «utkantmonopol». Dette monopol vil få valget mellom å utplyndre utkantene i samarbeid med staten, eller å bli knust i kamp mot de andre monopolene og staten.

Det betyr at Sætra setter opp landbruksmonopolet som et ideal for bygdefolk når de skal bygge opp sosialismen. Erfaringer til nå med over 30 års virksomhet med landbruksmonopolene gir ikke folket særlig håp om å vinne fram til noen «sosialisme» etter Sætras anvisninger. Sannheten er tvert om at jorbruks-«samvirket» idag nettopp er det viktigste våpnet for å undertrykke og utbytte småbøndene! Hvis Sætra vil bygge nye monopoler for småindustri og fiskeforedling, så får han i alle fall la være å kalle slikt sosialisme.

Sætra foreslår i fullt alvor at f.eks. fiskerne skal kopiere landbruksmonopolet med «fiskemeierier», fiskerute for å hente inn råstoff fra sjarkeieren, sentrallager etc. Alt dette er kopiering av tiltak som idag faktisk legger det voldsomste press på småbøndene og bidrar til å drive dem fra gårdene.

For å sitere Sætra sjøl:

«Innanlands må fiskaren ha kontroll fram til detaljist, eventuelt fram til grossistledd i forbrukarsamvirket. Dette vil summa summarum gi satellittane i kystbygdene makt over sine egne arbeidsplassar og sin eigen lagnad. Metropol/satelitt-strukturen vil rivast opp, og fiskerisektoren vil «tre ut av kapitalismen» i ganske omfattande meining».

Det betyr at Sætra legger fram som den endelige løsning for småfiskere og småbønder at dersom de bare eier omsetningsapparatet, så vil de klare seg bra. Og ikke bare det, de skal dermed kunne «tre ut av kapitalismen» og «få kontroll med sin egen skjebne». Det eneste som må til er å overbevise en del stortingsmenn slik at stortinget kan garantere for driften med lovverk etc!

Det virker jo unektelig enkelt for folket å sikre «sosialismen» ut fra Sætras resept. Ikke rart at populistene Sætra tar avstand fra revolusjonen hvis han tror på dette. For han må det bare være to ting som hindrer sosialismen: Arbeidsfolks uvitenhet om samvirkets fortreffelighet, og noen manglende lovvedtak på stortinget for å sikre at samvirket får gode levevilkår. Egentlig er det jo rart at ikke samvirkebevegelsen med sine hundretusener av medlemmer ikke for lenge siden har styrtet kapitalismen under ledelse av

Peder Søyland (formann i NKL og i ledelsen for Ja til EF) og Hans Borgen (formann i Landbrukets sentralforbund og i representantskapet i Norsk Hydro 1970). Sistnevnte kunne jo som tidligere oldelstingspresident ha skyndet på eventuelle lovvedtak.

HVA ER GALT MED «SPEKKHOGGINGA»?

Sætra unnlater behendig å svare på tre spørsmål som avgjør om hans «teorier» virkelig kan føre til noe annet enn undertrykking:

— Hvem er hovedfienden til arbeidende bønder og fiskere, og til proletariatet?

— Er det virkelig slik at folk kan kjøpe seg ut av kapitalismen?

— Kan staten uten videre omformes ved stortingsvedtak til å sikre de nye samvirkene?

Sætra hevder at det må en slags «geografisk dimensjon» med i klassebegrepet, dvs. at folk i utkantstrøk er utbyttet av *byene*. Sjølsagt er dette bare tull. En arbeider i byen utbytter slett ikke folket på landsbygda. Det er monopolkapitalen — uansett hvor den hører hjemme, som er den viktigste utbytteren av *både* proletariatet og det arbeidende folket på landsbygda. En del væriere, industrikapitalister, bankfolk og storbønder deltar sjøl i utbyttinga, selv om de bor aldri så meget på landet.

Disse utbytterne og deres mektige våpen med lave priser på f.eks. jordbruksprodukter og svær gjelds- og rentebyrde for folket, må bekjempes med politisk og økonomisk kamp, ved å kreve gjeldsanering og ved å angripe de svære profittene i foredling, handel og bankvesen og statens aktive «sanering av landsbygda» med skatte- og avgiftspolitikken. Så lenge disse angrepene er så dominerende, må en samle flest mulig for å forhindre dem i å øke. Og da blir det lite tyngde i «samvirke» som løsning av utkantenes grunnleggende problemer.

Et viktig punkt for å forstå dette er å sette søkelyset på *samvirket* og dets oppgaver. Sætra tar stort sett bare opp den økonomiske virksomheten + lobbyvirksomheten i stortinget. Vi marxist-leninister må sette opp mot dette at lokalorganiserings i distriktene må være i hovedsak *politisk*, rettet mot monopolkapitalens politiske makt. Vi kan nesten sammenligne med forskjellen mellom «rein» lønnskamp slik enkelte fagforeningsfolk forestiller seg veien til makta og spørsmålet om å organisere for politisk kamp, f.eks. kamp mot imperialismen og kamp for politiske krav, slik ml-erne driver i fagforeninger, og som disse fagforeningsfolka tar avstand fra.

Bare slik kan folket i lokalsamfunnene bli i stand til å forsvare seg mot de massive angrepene som monopolkapitalen har rettet mot alle samvirkeforsøk for å sikre at de ikke skal svekke monopolenes interesser.

Disse angrepene har stilt de såkalte «spekkhoggingsforsøkene» i en umulig situasjon.

Det kan være verdt å gå nærmere inn på Sætras eksempel med å bruke fisket som prøvestein på om slike forsøk er mulige. — Hva vil skje når et lokalsamfunn «trer ut av kapitalismen» med eget samvirkelag og foredlingsproduksjon?

For det første vil de bare oppnå en midlertidig gevinst. Enkelte kapitalkrefter i deres sektor blir tatt vekk, væreieren eller småkapitalisten forsvinner. Men skal laget kunne eksistere, så står det i konkurranse med all annen produksjon. Fordelene som er vunnet må forsvares, gjennom kapitaloppsamling for ikke å bli avhengige av andre, ved markedsføring ut fra prinsippet om å skaffe overskudd, uten det vil spekkhoggerne fort bli drevet ned. Resultatene kjenner vi fra all «økonomisk» samvirke: Det blir nøyaktig den samme, gamle politikken som drives, bare at det er de nye samvirkelederne som står ansvarlige. Se på landbruket, eller på EF-forkjemperen Soiland i NKL.

De driver samme politikk som et monopolforetak, med profitten som rettesnor for all virksomhet, med strukturrasjonalisering for å øke samvirkets overskudd, kapitaloppsamling som storbankene etc.

For det andre blir spekkhoggerne bare en sektor i en hel monopolkapitalistisk stat. De skal selge til varehuskjeder, f.eks. Arbeiderpartiets samvirkelagsmonopol. De må konkurrere med andre, f.eks. i utlandet om leveringer. Derfor vil ledelsen raskt stå overfor valget mellom hva som er ønskelig og hva konkurransen krever.

Det betyr at de må velge mellom å tjene medlemmenes interesser eller å overleve som monopolforetak. Resultat: De deltar ivrig i å undertrykke medlemmene.

For det tredje vil sjølsagt et slikt tiltak møte angrep. Både politisk og økonomisk. På lånemarkedet der bankfinansien har full kontroll med utlån (se på Distriktenes utbyggingsfond eller A/S Strukturfinans!). På salgsmarkedet der sperring av engrosleddet for fiender, avtaler med kjeder i matvarer er helt avgjørende for om et tiltak skal overleve. Så sant det er snakk om noen «revolusjon» slik Sætra håper, kan en ikke vente mye velvilje. — Og dessuten i selve produksjonen. Eksempler som kontraktsalg fra slakterier direkte med bønder, egne stortrålere for å sikre fryserikjeder etc. kan sjølsagt true selve samvirket. Både som konkurrent i salget og som konkurrent i å splitte opp samvirket ved å by bedre vilkår (på kort sikt) enn det noe samvirkelag kan by. Vi må jo ta med i regningen at det er nær sagt ubegrenset kapital som kan kastes inn for å produsere ihjel slike tiltak. Og paroler som «kjøp dyrt hos oss, vi tjener folket» slår ikke videre an.

Nå har det faktisk vært prøvd med spekkhogging i Norge, i alle fall i noen grad. Det var samvirkeproduksjon og fiskernes egne salgslag helt fram til eksport. Dette ble etablert rett etter krigen, og ble truet i kne i løpet av ti—femten år. Det er egentlig et illustrerende, men trist bevis på hvor det bærer hen med spekkhoggerne. (Per Otnes har forklart dette utførlig i Kontrast nr. 29).

For det fjerde vil samvirke-opplegget slik som Sætra legger det opp bli en faktor som direkte hindrer motstanden på bygdene. Vi kjenner fra for politikken til NKL, Landbrukets sentralforbund, kortvarig fabrikk-overtaking av bedrifter etc. De stiller parolen «vern om samvirket vårt», eller «Høyere lønn vil svekke oss sjøl», eller «rasjonalisering her vil tjene oss alle». Det er paroler som forkludrer monopolkapitalens diktatur ved å la et mellomskikt av folk få lov til å utføre det. Resultatet fra LO-toppen kjenner alle som grelle eksempler.

Konklusjonen kan bare bli at «samvirkelaget» rett og slett blir et eget monopol, og uegnet til å redde medlemmene fra monopolkapitalens undertrykking. Uten politisk makt, kontroll med *staten*, kan ikke folk oppnå noen varig slutt på utbyttingen.

KAN STORTINGET REDDE FOLKET?

For å forsøke å dekke til dette hullet hevder så Sætra og andre populistere at Stortinget, ved hjelp av populistiske representanter, skal forby monopolkapitalen i banker og foredlingsindustri å odelegge samvirket. Det er egentlig det samme som å anta at Stortinget skulle kunne avskaffe kapitalismen, i alle fall hvis disse vedtakene varig skulle stanse utbyttinga på landsbygda.

Sjolsagt kan Stortinget vedta lover, men hvilken ramme de må holde seg innenfor avgjøres av hele den politiske situasjon. Forsøk på å ramme monopolkapitalens utbytting blir møtt med trusler om kapitalflukt, voldsomt press på vaklende stortingsmenn, trusler om intervensjon fra andre land, eller at hæren griper inn. Så seint som i Paris 1968 så vi det i praksis. EEC-kampen er et eksempel på hvilke krefter som settes inn selv når det bare er snakk om å stoppe monopolkapitalens egne framstøt. Populistene tenker seg, såvidt jeg kan skjønne, en massiv, folkelig støtte til Stortinget. Poenget er vel da å slå fast at en slik støtte må være sterkt sammensveiset, og villig til, om nødvendig (og det er det), å bruke vold for å gjennomføre folkets krav.

Ut fra dette blir det relativt lite igjen av teorien om at sosialisme kan nås gjennom vedtak i parlamentet. Enten så truer ikke populistene monopolkapitalen. Da kan de nå fram til sine mål, men da løser de ikke folket fra undertrykking. Eller også vil populistene en sosialistisk revolusjon og fullstendig avskaffing av monopolkapitalens herredømme. Heller ikke da kan de nå fram, rett og slett fordi de undervurderer motstanden og de midler monopolkapitalen er villig til å bruke.

Når populistere som Oltedal og Sætra kommer med sine teorier om at folk kan losrive seg isolert fra monopolkapitalens stat ved å organisere samvirkebedrifter, vil jeg hevde at de villeder og hindrer folkets kamp. De tar ikke hensyn til hva som preger *hele* samfunnet, rett og slett at det er én klasse, monopolborgerskapet, som har den politiske makten over den norske staten.

Sætras spekkhoggingpopulisme vil hindre kampen fordi den avpoliti-serer den, gjør det til et spørsmål om å produsere seg ut av kapitalismen + parlamentarisk arbeid. Dermed kan den heller aldri fortelle bygdefolket hvem som er deres virkelige fiender, monopolkapitalen og staten. Samtidig vil slike populistiske ideer hindre folkets kamper med tanker som å «verne meieriet mot lønnsøkninger» etc.

HVA KAN FOLK GJØRE?

Det er viktig å slå fast at dette *ikke* betyr at samvirke er feilaktig å drive med. Både på landsbygda og i byene har folk brukt samvirke for å forsvare sine interesser under kapitalismen, og hatt nytte av det, så langt det rekker. Det kan fortsatt bli til nytte i en del sammenhenger. Men som *hovedform* i kampen er det umulig. Sjølsagt kan samvirkevirksomhet være en begyn-nende skole i sosialisme, på den organiseringa som kan ta til under sosialis-men i Norge. Akkurat som f.eks. dugnad i et borettslag kan sveise folk sammen i kollektiv. Faren er der når folket tror at dugnaden kan *løse* bo-rettslagets problemer med å betale husbankens avdrag, eller at folka i bo-rettslaget har meldt huset sitt ut av kapitalismen. *Da* hindrer dugnaden den nødvendige kampen mot boligdyrtida, husleiestreik blir f.eks. umulig (det angriper jo *vårt* borettslag som er ansvarlig til staten!).

Sjølsagt skal folk organisere seg lokalt, forsøke å bruke de eksisterende interesseorganisasjoner der det går, eller, om nødvendig, starte nye. Orga-niseringen på landet, liksom i byen, må alltid peke mot fienden i *hovedsak*. Derfor må folk på landsbygda først og fremst reise kamp mot de som nå ut-bytter dem: Landbruksmonopolene, (priser, lån, innkjøpsregler), bankene (renteutplyndring), staten (skatter). Det betyr at produksjonen må komme i annen rekke, mens det å få folk til å forstå hvem fienden er og bekjempe den, må komme i første rekke.

På landsbygda er det absolutt nødvendig å hindre at kampen blir utvan-net eller splittet. Derfor må alle forsøk på å kjøpe folk ut gjennom gunstige kontraktforhold til slakteriet for noen etc. bekjempes politisk. Derfor må f.eks. organisering blant bønder ta utgangspunkt i småbøndene og ikke de størres krav om særrettigheter.

I tillegg må de undertrykte på landsbygda knytte nære bånd til alle andre undertrykte i Norge. Framfor alt må de knytte nære bånd til den største og viktigste revolusjonære klassen i Norge, proletariatet. Men også småhand-lere, lastebilkjøpere etc. er kampfeller. Så lenge det er den samme mono-polkapitalen vi står overfor må alle krefter forenes dersom det skal være mulig å vinne.

For å kunne delta i denne kampen, og for å kunne lede den må det marx-ist-leninistiske partiet grundig kjenne til klasseforholdene på landsbygda. Bare derved kan det lages et grundig program for kampoppgavene på landsbygda, og bare ved å føre kamp kan folket slå monopolkapitalen til-bake og forberede den sosialistiske revolusjonen!

Kinas holdning til miljøvernspørsmålet

Den kinesiske delegasjonslederens tale på FNs miljøvernkonferanse.

Herr president, medrepresentanter.

Tillat meg først og fremst på vegne av Folkerepublikken Kinas delegasjon å takke regjeringen og folket i Sverige, konferansens vertsland, for den varme gjestfrihet de har vist oss.

Miljøvern og miljøforbedring er et livsviktig spørsmål for folkets levevilkår og alle lands økonomiske utvikling, og er også et brennende ønske i hele verdens folk. Denne konferansen blir holdt etter initiativ av den svenske regjering og med støtte fra mange land. Mange stater og sosialarbeidere, vitenskapsmenn og eksperter har lagt fram positive idéer og forslag til denne konferansen. Kinas regjering og folk anerkjenner denne konferansen og støtter den aktivt. Vår delegasjon er kommet hit for å arbeide sammen med alle dere for miljøvern og miljøforbedring og for å sikre at denne konferansen fører til positive resultater.

Vi finner det her nødvendig å slå høytidelig fast at representantene for marionetteklikkene i Sør-Korea og Sør-Vietnam på ingen måte kan representere folket i Korea og Vietnam, og at det bare er regjeringen i Den demokratiske folkerepublikk Korea som kan representere det koreanske folk og bare regjeringen i Den demokratiske republikk Vietnam og den provisoriske revolusjonære regjeringen i Republikken Sør-Vietnam som kan representere det vietnamske folk. Tilstedeværelsen av representantene for marionetteklikkene i Sør-Korea og Sør-Vietnam på denne konferansen er helt igjennom ulovlig. Vi beklager samtidig at Den Tyske demokratiske republikk ikke er representert på konferansen.

Herr president og medrepresentanter,

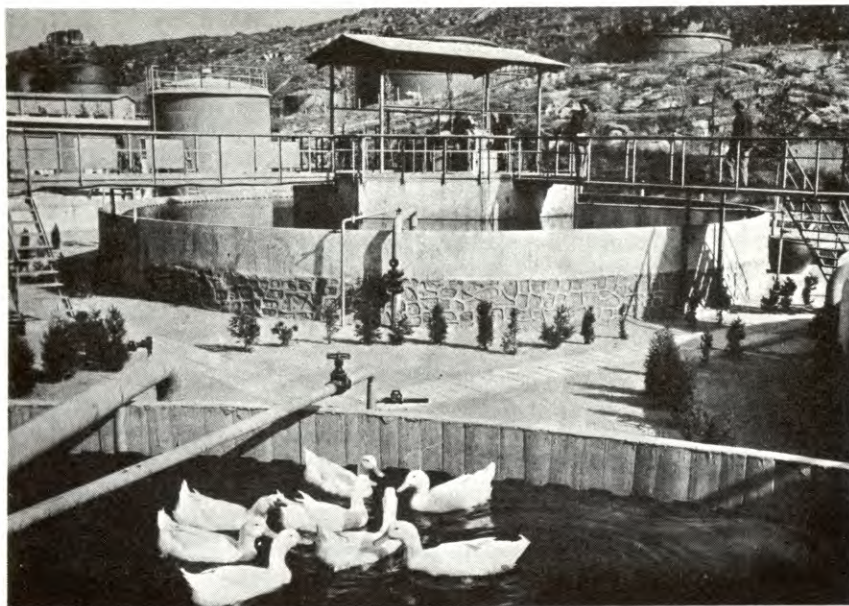
I stadig flere områder av verden blir menneskenes omgivelser nå utsatt for forurensning og odeleggelse, og i noen av disse områdene er dette blitt alvorlige samfunnsproblemer. Luften er blitt forgiftet, nedsoplingen er blitt katastrofal, elver, innsjøer og hav er blitt forurenset, og dette har innvirket på dyre- og plantelivets vekst og trivsel, den økonomiske utvikling blir forsinket og helsetilstanden for folkets brede masser blir alvorlig truet eller forverret. Dette må uvilkårlig forårsake store bekymringer for folket i alle land. For å kunne trygge menneskerasens sunne utvikling er miljøvern og miljøforbedring og kampen mot forurensningen blitt et brennende og livsviktig spørsmål. Slik vi ser det, er den stadig verre forurensning og odeleggelse av menneskenes omgivelser i visse områder, som nå er blitt et så

brennende spørsmål, i alt vesentlig et resultat av kapitalismens utvikling til imperialismen og av supermaktens vanvittige utplyndrings-, aggresjons- og krigspolitikk.

Siden den annen verdenskrig har den amerikanske imperialismen i sitt forsøk på å erobre verdensherredømmet overalt gjort seg skyldig i aggresjon og innblanding, og ganske spesielt i en hensynslos undertrykking av de kamper som folket i Asia, Afrika og Latin-Amerika forer for å erobre og trygge nasjonal uavhengighet. Det er noe alle vet at den amerikanske imperialismen, trass i den motstand den moter fra folk over hele verden, og også fra det amerikanske folk, i sin aggresjonskrig mot Vietnam, Kambodsja og Laos ikke bare gang på gang har forsterket sine angrep mot hele Vietnam med så vel sjostridskrefter som fly, men fordi den er blitt slått med panikk til stadighet og på vanvittig vis har brukt giftige kjemikalier og giftgass i Sor-Vietnam, Laos og Kambodsja og i den siste tida også i Nord-Vietnam. Denne barbariske redselsgjerning fra De forente staters side har fort til masse mord på uskyldige gamle folk, kvinner og barn og til en uhort og alvorlig odeleggelse av menneskenes omgivelser. Utallige hus er jevnet med jorden, store arealer med fruktbar jord er blitt forvandlet til bombebratere, elver og vannforekomster er blitt forurenset, skoger og jordbruksavlinger odelagt og visse biologiske arter står i fare for å bli fullstendig utryddet. Disse rystende redselsgjerninger som den amerikanske imperialismen har gjort seg skyldig i, må uvilkårlig vekke den sterkeste forbitrelse blant folk over hele verden og blant dem som arbeider med miljøvern.

I den siste tida har den amerikanske imperialismen, trass i den motstand og fordømmelse den blir møtt med fra folkeopinionen i og utenfor sitt eget land, brautende gitt seg inn på et nytt militærentevy og har minelagt havnene i Den demokratiske republikk Vietnam og sendt ut store sjo- og luftstridskrefter, som har foretatt en vanvittig bombing og beskytning av og angrep mot jordbruksområder, byer, fabrikker og forbindelseslinjer. Og spesielt i denne tida, da regntida har satt inn, har den gått så langt som til å bombe Den røde elvs diker i et forsøk på å få i stand en kunstig flomkatastrofe. Dette er en provokasjon mot det vietnamesiske folk og også en provokasjon mot verdens folk.

Folkerepublikken Kinas delegasjon anser at denne konferansen ikke kan stille seg likegyldig til slike redselsgjerninger. Vi må på det sterkeste fordomme De forente stater for de vanvittige bombingene og bombardementene, bruken av kjemiske våpen, blodbadet på folk, tilintetgjøring av menneskeliv, utrydding av planter og dyr og forurensning av omgivelsene. Den amerikanske regjeringen må øyeblikkelig opphøre med sin aggresjon mot og intervensjon i Vietnam, den må betingelsesløst trekke alle amerikanske aggresjonsstyrker og vasalltropper tilbake, gjøre slutt på «vietnamiserings»-programmet, stanse nedslaktingen av det vietnamesiske folk og odeleggelsen av det vietnamesiske folks levende omgivelser og opphøre med sin støtte til Nguyen Van Thieus marionetteklikk.

I sin kamp om verdensherredømmet har supermaktene drevet med vanvittig opprustning og krigsforberedelser, krenket andre lands suverenitet, lagt andre lands økonomi under sin kontroll og opprettet militærbaser overalt i andre land. Deres fly med last av kjernefysiske bomber trenger egenmektig inn i andre lands luftrom, og deres undervannsbåter med kjernefysiske rakettvåpen navigerer i andre lands territorfarvann. På sin jakt etter superprofitter utplyndrer og utbytter imperialismen, kolonialismen og nykolonialismen og deres monopolkapital-grupper uten hensyntak til folkets liv eller død, andre lands folk, ødelegger deres naturforekomster, poser etter eget forgodtbefinnende ut skadelige stoffer og forurenser og forgifter naturen både i sitt eget og andre land. De nøler ikke med å bruke kjempesummer på opprustning hvert eneste år, men er uvillige til å avsette selv de minste beløp til miljøvern og miljøforbedring i sine egne land eller til å yte erstatning for de tap som andre suverene stater utsettes for på grunn av den forurensning og de ødeleggelser de forårsaker. Disse forbrytelsene som imperialistene, kolonialistene og nykolonialistene og deres monopolgrupper gjør seg skyldige i, har vakt stigende mismøye og motstand i verdens folk. Vi støtter aktivt hele den rettferdige kamp som verdens folk fører mot supermaktens utplyndrings-, aggresjons- og krigspolitikk og vi støtter deres rettferdige kamp mot forurensning.

Mange land i Asia, Afrika og Latin-Amerika ønsker nå å utvikle sin nasjonaløkonomi og bygge opp en moderne industri. Dette er et viktig ledd i deres bestrebelser for å frigjøre seg fra imperialismens, kolonialismens og nykolonialismens kontroll og bli uavhengige, sterke og velstående.

ende. Kinas regjering og folk understøtter sterkt dette rettferdige krav. I sine langvarige revolusjonære kampers praksis er det kinesiske folk blitt sterkt klar over at folket bare da kan få bedre levevilkår og landet bare da kan bli et rikt og sterkt dersom det bygges opp en uavhengig nasjonal industri. Etter hvert som industrien bygges opp, vil dette selvsagt også få innflytelse på omgivelsene. Dette problemet kan imidlertid løses i takt med den samfunnsmessige utviklingen og den moderne vitenskapens og teknologiens framsteg. Vi må ikke slutte med å spise av frykt for å bli kvalt, og vi må ikke avstå fra å bygge opp vår industri av frykt for at våre omgivelser skal bli forurenset og odelagt.

Som følge av imperialismens og dens lakeiers langvarige undertrykking og utplyndring sto jordbruksområdene i det gamle Kina på falllittens rand, industrien var umåtelig tilbakeliggende og Kina hadde nesten ingen egen tungindustri. Det kinesiske folk sank den gang ned i den største fattigdom, millioner kjempet på randen av sult og død, miljøvern eller miljøforbedring var det ikke tale om, og deres helsetilstand og sanitære forhold ble verre og verre for hver dag.

Under det kinesiske kommunepartiets og Formann Mao Tsetungs glimrende ledelse førte det kinesiske folk langvarige og heltedige kamper og styrtet til slutt imperialismens, feodalismens og byråkratkapitalismens herredømme og grunnla Folkerepublikken Kina, folket overtok og ble herrer i sitt eget land. I de over tjue åra som er gått siden Folkerepublikken Kina ble grunnlagt har folket vårt gjennomgått en storstilt sosialistisk økonomisk oppbygging i samsvar med prinsippene for uavhengighet og selvhjelpenhet og på dette vis forvandlet det utarmede og tilbakeliggende Kina til et sosialistisk land, som er på vei fram til velstand. Vårt lands industri og landbruk er i sterk utvikling, og framstillingen av de viktigste industri- og landbruksprodukter har økt betydelig sammenliknet med tida før frigjøringa. Etter hvert som produksjonen utvikles, har folket vårt fått en langt høyere levestandard enn det hadde før frigjøringa, og med hensyn til helsetilstand og sanitære forhold er det gjort bemerkelsesverdige framsteg. Vår regjering har nå planmessig vis gått i gang med å forhindre og gjøre slutt på at industrien forurenser naturen med spillgass, spillvæsker og spillmaterialer. Dette skjer i samsvar med prinsippene for allsidig planlegging, rasjonell fordeling, mangesidig utnyttning, slik at skadelige ting forvandles til noe nyttig, og ved at vi setter vår lit til massene, til at enhver gjør sitt i arbeidet med naturvern til beste for folket. Vi har i mange år gjennomført patriotiske massekampanjer for bedre hygiene og for skogplanting, kampanjer med sikte på å forbedre jorda, forhindre jorderosjon og aktivt forvandle de gamle byene og på planmessig vis bygge nye industri- og gruvesentra osv. for på denne måte å bevare og forbedre menneskenes omgivelser. Kjensgjerningene har vist at så sant folket er herrer i sitt eget land og regjeringen i ett og alt tjener folket og ivaretar dets interesser, vil utviklingen av industrien være til beste for folket og de problemer som oppstår som følge av industriens utvikling vil kunne løses.

Vi vil her gjerne komme ganske kort inn på forholdet mellom befolkningstilvekst og miljøvern. Det er vår oppfatning at av alle ting i verden er mennesket det dyrebareste. Massene er i besittelse av en grenseløs skaperkraft. Det er folk som må utvikle den samfunnsmessige produksjon og skape samfunnets rikdommer, og det er også folk som må forbedre menneskenes omgivelser. Menneskehetens historie har bevist at takten i utviklingen av produksjonen, vitenskapen og teknologien alltid langt overstiger takten i befolkningstilveksten. Mennesket har uuttømmelige muligheter til å utnytte og tilgodegjøre seg naturforekomstene. Og etter hvert som vitenskapen og teknologien gjør framsteg, vil menneskets utnyttning av naturforekomstene dessuten stadig øke i dybde og omfang. Menneskeheten vil skape stadig større rikdommer for å kunne dekke de nødvendige behovene for å kunne livberge seg og utvikles. Menneskets evne til å forandre sine omgivelser vil også hele tida vokse i takt med samfunnets utvikling og vitenskapens og teknologiens framsteg. Dette er Kina et godt eksempel på. Befolkningstilvekstraten i landet vårt har vært forholdsvis høy. I 1949 var folketallet i landet vårt over 500 millioner, i 1970 hadde det økt til over 700 millioner. Men fordi vi hadde jagd ut de imperialistiske utplyndrerne og gjort ende på utbyttingssystemet, er folkets levestandard ikke blitt senket, men er blitt gradvis høyere, trass i den forholdsvis raske befolkningstilveksten. Landet er ikke blitt fattigere, men litt etter litt blitt rikt og folkets levende omgivelser er ikke blitt verre, men litt etter litt bedre.

Dette betyr selvsagt ikke på noen måte at vi er for en ukontrollert befolkningstilvekst. Vår regjering har hele tida oppfordret til familieplanlegging, og propagandaen, opplysningsvirksomheten og de andre tiltakene på dette området gjennom åra har begynt å gjøre virkning. Det er fullstendig ubegrunnet å tro at befolkningstilvekst i seg selv vil resultere i forurensning og ødeleggelse av naturen og føre til fattigdom og tilbakeliggighet.

Herr president og medrepresentanter.

Den stilling vi inntar til spørsmålet om miljøvern og miljøforbedring er følgende: Vi støtter utviklingslandene i deres arbeid for å bygge opp sin nasjonaløkonomi i samsvar med uavhengighetsprinsippet, utnytte sine naturforekomster i samsvar med sine egne behov og gradvis forbedre sitt folks velferd. Hvert land har rett til å bestemme over sine egne omgivelers standard og til å føre sin egen politikk i samsvar med forholdene i landet, og intet land overhodet må undergrave utviklingslandenes interesser under påskudd av miljøvern. All internasjonal politikk og alle tiltak med sikte på miljøforbedring må respektere alle lands suverenitet og økonomiske interesser og være i overensstemmelse med utviklingslandenes umiddelbare og langsiktige interesser. Vi er faste motstandere av den imperialistiske utplyndrings-, aggresjons- og krigspolitikk. Vi er faste motstandere av at supermaktene skaffer seg kontrollen over andre land og utplyndrer dem under påskudd av å arbeide for miljøforbedring. Land som utsettes for

slikt har rett til å kreve sanksjoner mot og erstatning av land som gjør seg skyldig i slikt, som krenker deres suverenitet, odelegger deres naturforekomster og forurenser og forgifter deres natur. Det må treffes energiske åtgjerder for å sette en stopper for at skadelige stoffer dumpes i åpent hav, kystlandenes farvann forurennes, rikdommene i deres farvann odelegges og deres sjofart og trygghet trues.

Den internasjonale situasjon utvikler seg fortsatt til fordel for verdens folk og ikke til fordel for imperialismen og reaksjonen. Det er blitt en uimotståelig historisk tendens at land ønsker uavhengighet, nasjoner ønsker frigjøring og folket vil gjøre revolusjon. Verden vil ganske sikkert gå mot framsteg og lyse tider. Menneskeheten gjør stadige framsteg, og naturen blir ustanselig forandret. Ingenting blir noensinne stående stille på samme nivå. Derfor må mennesket til stadighet sammenfatte sine erfaringer og fortsette med å oppdage, oppfinne, skape og gjøre framsteg. Alle idéer som innebærer stagnasjon, pessimisme og sløvheter er feilaktige. Det er ingen grunn til å se pessimistisk på spørsmålet om menneskenes omgivelser. Vi er forvisset om at i takt med samfunnsutviklinga og vitenskapens og teknologiens framsteg og forutsatt at landenes regjeringer virkelig tar folkets interesser, de kommende generasjoners interesser, setter sin lit til massene og bringer deres rolle til full utfoldelse, da vil de utnytte og tilgodegjøre seg naturforekomstene i enda større utstrekning og vil være fullt ut i stand til å løse problemet med miljøforurensning og skape bedre arbeids- og levevilkår for det arbeidende folk og vakrere omgivelser for menneskeheten.

Herr president og medrepresentanter.

Vi anser det nødvendig at vi her sier noen få ord om supermaktens kjernefysiske monopol, kjernefysiske trusler og kjernefysiske utpressing. I sin kamp om hegemoniet driver supermaktene på med en kraftig utvikling av sine kjernefysiske våpen og forsterker sin kjernefysiske opprustning. Ikke bare har de fremstilt og lagret store mengder kjernefysiske våpen i sine egne land, men de har også opprettet kjernefysiske baser på andre lands områder og utgjør dermed en sterk trusel mot menneskenes omgivelser og sikkerheten for verdens folk. Med sikte på å trygge verdensfreden, trygge menneskehetens sikkerhet og omgivelser må det føres en besluttsom kamp mot supermaktens kjernefysiske monopol, kjernefysiske trusler og kjernefysiske utpressing.

Kina utvikler kjernefysiske våpen utelukkende med det formål for øye å bryte det kjernefysiske monopol og avskaffe kjernefysiske våpen og kjernefysisk krig for godt. Kinas kjernefysiske våpen er ennå under eksperimentfasen. Den kinesiske regjering har gått konsekvent inn for totalforbud mot og hel og full tilintetgjøring av kjernefysiske våpen og har foreslått at det innkalles en toppkonferanse meddeltakelse av alle land i verden, for å drøfte dette spørsmål og som det første steg på veien nå fram til en avtale at kjernefysiske våpen aldri og ikke under noen omstendigheter må tas i bruk.

Vår regjering har ved mange anledninger erklært at Kina aldri og ikke under noen omstendighet vil være den første til å bruke kjernefysiske våpen. Imidlertid har supermaktene, som er i besittelse av store mengder kjernefysiske våpen, fram til denne dag nektet å forplikte seg til ikke å være den første til å bruke kjernefysiske våpen. Alle land og folk i verden som ønsker fred og forsvarer rettferdigheten, kan ikke unnlate å uttrykke sin sterkeste forbitrelse over dette.

Enkelte land i verden er i dag bekymret på grunn av den kjernefysiske forurensningen. En slik stemning er forståelig, men vi hevder at den grunnleggende årsaken til at menneskehetens eksistens og omgivelser trues av kjernefysisk krig må fjernes. Det er beklagelig at det nå finnes visse folk som overser at supermaktene har framstilt og lagret store mengder kjernefysiske våpen og truer de små og mellomstore land. De overser at den amerikanske regjering forer en barbarisk krig i Vietnam, Kambodsja og Laos, foranstalter blodbad på befolkningen og forgifter naturen der. De later tvert i mot som om de er nøytrale og bekjemper alle kjernefysiske prøver uten unntak. Og dette kan den kinesiske delegasjon ikke godta.

Etter at denne konferansen ble åpnet, har representanter fra mange land gitt uttrykk for meget gode synspunkter i spørsmålet om miljøvern og miljøforbedring. Mange land har også lagt fram positive forslag og tanker til miljøverndeklarasjon. Etter vår mening er miljødeklarasjonen et programskrift for denne konferansen. Den må derfor diskuteres grundig og alle land som er representert på konferansen må sporres til råds om den. Plenumsnotet har nå vedtatt å nedsette en spesiell arbeidsgruppe til å diskutere endringsforslagene til deklarasjonen. Vi ønsker å gjøre alt vi kan, sammen med representantene for forskjellige deltakerland, for at deklarasjonen fullt ut gir uttrykk for deltakerlandenes og i særdeleshet utviklingslandenes standpunkter og ønsker.

Kina er framleis et utviklingsland, og vår vitenskap og teknologi står ennå ikke på et høyt nivå. Vi mangler framleis erfaring i miljøvern og miljøforbedring og vil måtte gjøre større anstrengelser. Vi ønsker å lære av alle de gode erfaringene som andre land har høstet i spørsmålet om miljøvern og miljøforbedring. Vi ønsker denne konferansen hell og framgang.

Det var alt jeg hadde å si. Takk.

Fra Kina i dag nr. 7/8 1972.

Økologi og klassekamp

HVA ER ØKOLOGI?

Direkte oversatt fra gresk betyr «økologi» noe slikt som: læren om «hus», læren om beboelsesområder. Denne vitenskapsgrenen har utviklet seg innenfor biologien som studiet av hvordan grupper av levende organismer avhenger av og hvordan de påvirker hverandre og sine omgivelser. En brei definisjon av økologiens arbeidsområde ville være: studiet av naturens struktur og funksjon. Og her legger økologien hovedvekten på å studere sammenhenger og vekselvirkninger i større eller mindre «helhetlige deler» av naturen, i motsetning til detaljstudier av enkelte organismer eller prosesser.

En slik «helhetlig del» av naturen som en økolog velger som studieobjekt kalles et økologisk system eller gjerne forkortet økosystem. Dette økosystemet består så av et geografisk avgrenset område samt alle levende organismer som befinner seg innenfor dette området. Som eksempler kan nevnes: en innsjø, en skog, havet, en strand, Hardangervidda, osv. Totaliteten av alle økosystemer på jorden, altså alle områder som inneholder levende organismer, betegnes som *biosfæren*.

Den tidligere økologien var i stor grad en passivt beskrivende vitenskap. Økologene var ofte fornøyd med å beskrive hvordan naturen slik som den framsto ved *et bestemt tidspunkt* med sine organismer, sitt klima og andre fysiske egenskaper. Ut fra en slik betraktningmåte ble naturlig nok den økologiske *balansen*, uforstyrreltheten, likevekten i naturen sett på som den ideelle situasjonen. Man fant stadig nye eksempler på hvordan en mengde forskjellige organismer gjensidig var avhengige av hverandre og bare sammen kunne skape gunstige betingelser. Enheten, de felles interesser mellom naturens ulike deler blir satt i høysetet, og likevekt og balanse ble sett på som «normale» tilstander for naturen å utvikle seg mot.

I den seinere tida er imidlertid økologene også begynt å legge vekt på studiet av *fortandringene*, funksjonene i naturen. Og det viser seg at balansen i ulike økosystemer alltid rommer i seg en rekke prosesser av *forandring*, ubalanse og utvikling. På overflaten kan et økosystem se uforandret ut i lengre tid, men i uløselig sammenheng med denne ytre balansen finner vi da

indre forandring og utvikling, organismer utvikles og dør, stoffer vandrer gjennom forskjellige komponenter av systemet, forsvinner kanskje ut av systemet og nye stoffer tilføres. Som alltid ellers i naturen og tenkningen eksisterer alt i *motsetninger*. Den økologiske balansen eksisterer alltid i motsetning til og i identitet med forandringer, og selvfølgelig finner vi ofte økosystem der *forandringen* er hovedsida og balansen underordnet.

Å se på *balansen* som det «normale», ideelle, mest ønskelige, er en metafysisk konstruksjon som hverken tjener økologien som materialistisk vitenskap eller oss som skal skape en politikk for menneskesamfunn etc. For eksempel hadde de første jordbrukere i landet vårt all mulig interesse av å forandre store skogområder til jordbruksareal. Dette gjorde de ved å sette fyr på skogen, og dyrke matvekster i brannens fotspor. På samme måte har vi idag all mulig interesse av å forandre havenes nåværende økologiske balanse i en slik retning at vi i mye større grad kan høste av vannorganismens kolossale produksjonspotensial.

Skal man gå nærmere inn på de enkelte økosystemene, vil det være store forskjeller fra system til system, men visse fellestrekk finner vi igjen i de aller fleste systemer av interesse:

- a) To typer levende organismer, eller «biotiske komponenter». En type er «autotrop», dvs. «sjølnærende». Disse har evnen til å utnytte lysenergi til å fabrikere næringsmidler fra enkle uorganiske stoffer. Den andre typen kalles «heterotrop» og disse er avhengig av komplekse organiske stoffer produsert av autotrope organismer som næringsemner. Den første typen organismer kalles også *produsenter*, mens den andre typen ofte deles opp i en gruppe *konsumenter* og en gruppe av *dekomponenter* (mikroorganismer som bakterier, sopper, som spalter opp organiske stoffer til enklere uorganisk materiale).
- b) En biogeokjemisk struktur og forandringsmønster. I større eller mindre grad vil de biokjemiske forandringene ha form av sykluser der stoffene sirkulerer og forbrukes gjentatte ganger i kretsløp.
- c) En gjennomstrømning av energi i en eller flere former.

ENERGI OG STOFFER

Dersom tilpassede organismer finnes i et område av biosfæren, vil antallet av organismer og tempoet i deres livsforløp ha en nær sammenheng med den energimengden og de stoffmengdene som passerer gjennom systemet i løpet av en tidsenhet. Det er viktig å ha klart for seg at stoffer som forbrukes som energikilder vil kunne sirkulere i økosystemet, mens energi aldri sirkulerer. Nitrogen, karbon, vann og andre stoffer som bygger opp organismene, kan sirkulere mange ganger mellom levende og ikke-levende sam-

menhenger. Blir derimot en energimengde først forbrukt i en organisme (og ikke lagret som kjemisk energi), så omformes den til varme og blir utjengelig for gjentatt bruk i en tilsvarende organisme. Derfor er livsfunksjonene avhengig av en kontinuerlig tilførsel av solenergi utenfra, mens de begrensede stoffmengder bare trenger å gå i «evige» kretsloop.

Som et eksempel på en biokjemisk syklus kan vi se på nitrogensyklusen som er skissert opp i fig. 1. Atmosfæren danner her det største reservoaret som stadig tappes og fylles av forskjellige prosesser. Både biologiske og ikke-biologiske mekanismer er med i å spalte av nitrogenet fra andre forbindelser og ut fra lufta, og i å forbinde luftas nitrogen med andre stoffer til f.eks. nitrater. De sistnevnte kan benyttes av plantene, mens nitrogenet i lufta ikke kan benyttes.

Fig. 1.

Vi ser altså at en biokjemisk syklus er et komplisert nettverk av tallrike prosesser. Sammenhenger av denne typen er ofte slik at uhyre små forandringer påført et enkelt ledd utenfra, kan få store konsekvenser for andre ledd av syklusen gjennom det som kalles «feedback»-mekanismer. På den andre siden kan også feedback bidra til å dempe ned virkningen av store forstyrrelser i enkelte ledd.

La oss til slutt i dette avsnittet slå fast at økologien er en forholdsvis fersk vitenskapsgren. Det er ennå ganske begrensede og små økosystem som er grundig undersøkt og der visse lovmessigheter er avdekket. Når det gjelder menneskesamfunnets økologi, er økologiens arbeide i ennå større grad i begynnelsesfasen. Det viktigste som der har skjedd er at en god del viktige forurensningskilder er blitt oppmerksom på farene som miljø-odeleggelsene representerer for helse og velferd.

ØKOLOGI OG KLASSEKAMP

Hvor står så økologien i forhold til klassekampen og politikken vår? Svaret på dette spørsmålet er at økologien alene ikke står i noe bestemt entydig forhold til klassekampen. På den ene siden kan en del av økologiens kunnskaper brukes til å avsløre kapitalismens odeleggelser i naturen og i livsmiljøet vårt. Denne siden av økologien har utvilsomt vært med på å radikalisere store lag av folket i den seinere tida. På den andre siden kan økologien misbrukes til å angripe sosialistisk og nasjonal frigjøring og utvikling i de undertrykte landene og til å velte krisebyrder over på folkene i de industrialiserte landene. Denne sida av økologien ble tydelig nok eksponert på Stockholm-konferansen for natur- og miljøvern av de imperialistiske stormaktene, som sto opp en etter en og hykket om hvor tragisk det ville være om de undertrykte landene skulle utvikle egne industrier, egne kraftressurser og utnytte sine egne råstoffer. Den reaksjonære sida av økologien kommer også til uttrykk gjennom en rekke dommedagsprofeter som særlig

prover å stemple de undertrykte massene i alle land, men i sær i den tredje verden, som årsaken til alle miljødeleggelse og ressursplyndringer, gjennom skremser og løgner om «befolknings eksplosjon» og liknende.

Vi ser altså at det spørsmålet som vi startet opp med, ikke kan klargjøre forholdet mellom økologien og klassekampen på en uttømmende måte. Det avgjørende spørsmålet vi må stille er: hvordan skal vi *sette* økologien inn i et riktig forhold til klassekampen.

HVA MENER POPULISTENE?

For vi formulerer noe svar på dette siste spørsmålet skal vi ta en avstikker innom populismen, som jo har fått ry på seg særlig når det gjelder økologi og miljøvern. Og Hartvig Sætra er vel den av populistene som har utviklet teoriene sine lengst med hensyn til å trekke økologien inn i politikken, dvs. han trekker politikken sin inn i en meget primitiv «økologi».

«Ein populistisk sosialist vil seie at all politikk spring ut av økologiske samanhengar». (Dersom ikke annet er anført, er alle sitatene fra Sætras bok: *Populismen i norsk sosialisme*).

I korte trekk består Sætras politiske økologi i at det i verden er knapphet på ressurser; hans hovedlinje for politikken er å spare mest mulig på alle ressursene. I denne sparekampanjen blir klasseskiller av underordnet betydning. Kapitalismens slosing sidestilles med vanlige folks konsum, og om folkene i de undertrykte landene ikke akkurat konsumerer for mye enkeltvis, så anklages de for å være for mange, og fremdeles en trussel mot Sætras sparepolitikk.

La oss nå gå litt nærmere inn på ideene til Sætra og se helt direkte hvor feilene i teorien dukker opp. Han definerer sitt ressursbegrep på følgende måte:

«Ressursar er materiale og livsrom som mennesker gjer seg nytte av for å trygge si økologiske nisje og utvide denne».

Det som Sætra betrakter som ressurser er altså begrenset til forskjellige fysiske stoffer og geografiske områder som menneskene disponerer. Dette er en meget mangelfull gjengivelse av hva som egentlig utnyttes av menneskene og hva som er grunnlaget for menneskelig produksjon.

Sætras definisjon mangler de ressursene som er helt særegne for menneskene i motsetning til andre levende vesener — nemlig kunnskap oppsamlet gjennom årtusener, redskaper og sosial, kollektiv organisering av produksjonen. Gjennom sine virksomheter forandrer menneskene naturen og utvikler nye redskaper slik at tidligere unyttige stoffer, geografiske områder og energikilder forandrer sin posisjon til å bli ressurser for menneskesamfunnet. Dessuten forandres de sosiale forholdene gjennom klassekamp, revolusjoner og nasjonal frigjøring. Og slike forandringer har avgjørende innflytelse på et samfunns produksjonsmåte og utvikling. Alt i alt er denne menneskelige omforminga av natur såvel som sosiale forhold en så viktig og

betydelig del av menneskenes produksjon at menneskene selv utgjør den viktigste ressursen for samfunnsutviklinga. Hos Sætra blir menneskene bare en utgiftpost i hans globale regnskap.

MILLIONMASSENE — EN TRUSSEL ELLER EN MEKTIG PRODUKTIVKRAFT?

For Sætra er svaret så opplagt at han ikke *diskuterer* dette spørsmålet i det hele tatt. Han bare slår fast at millionmassene i verden representerer en trussel på linje med atombomben (se fig. side 48 hos Sætra), mens han skjeller og smeller fordi den gamle overbefolkningsprofeten Malthus, ble så grundig satt på plass av Marx i sin tid:

«Teoriene hans (Malthus sine) om folkeauken var riktige, men dei løysingane han kom med, var så ille at Marx i avsky kom til å helle barnet ut med badevannet. Marx' utfall mot Malthus, og den totale avvisinga av folketilvekst-teorien hans, har blitt ei ulykke for vår tids marxistar».

Denne ulykka, Sætra, har nok ikke rammet *alle* av «vår tids marxistar». Den har rammet de som aldri har brydd seg om å lese Marx' egne tekster, og som har forstått minimalt av det andre har sagt og skrevet om Marx og marxismen. Dette kan vi påstå fordi om det var noen som tok et grunnleggende oppgjør med utgangspunktet og fundamentet for Malthus' teoriet, så var det nettopp Marx.

Teorien (egentlig en altfor fin betegnelse) til Thomas Robert Malthus omhandlet den europeiske arbeiderbefolkningens vekst og utvikling. Teoriens hovedargument var følgende:

«I think I fairly make two postulata. First, that food is necessary to the existence of man. Secondly, that the passion between sexes is necessary, and will remain nearly in its present state.... Assuming then, my postulata as granted, I say that the power of population is indefinitely greater than the power in the earth to produce subsistence for man. Population, when unchecked, increases in a geometrical ratio. A slight acquaintance with numbers will show the immensity of the first power in comparison with the second».

(Malthus: «An Essay on the Principle of Population», sitert etter Barber: «A History of Economic Thought», Penguin Books).

Imot dette synet på årsaken til den *relative* overbefolkning som med jevne mellomrom kom til syne gjennom massearbeidsløshet og ekstrem fattigdom, hevdet Marx at årsaken var svingningene i den kapitalistiske økonomien. I én periode med overgang til arbeidsbesparende maskiner, blir store deler av arbeidsstokken satt på porten og det blir et overskudd av arbeidere. Mens i en annen periode med rask sentralisering av ny kapital og produksjonsmidler, får kapitalismen behov for økte arbeidsstokker langt raskere enn den jevne biologiske reproduksjonen av arbeidere kan skaffe

disse. Da er det en økonomisk nødvendighet for kapitalismens ekspansjon at det finnes en reservearmé av fattige arbeidsløse som raskt kan trekkes inn i produksjonen sålenge høykonjunkturen varer. (Marx: Kapitalen, første bok, kap. 23). Er det noen som kjenner igjen våre dagers fremmedarbeidere i dette monstret?

Så langt med kapitalismens forhold til «overbefolkningen». Når million-massene etterhvert styrer kapitalismen og tar fatt på den sosialistiske oppbygginga, så er *ikke lenger massene bare en «nødvendighet», men en kolossal og aktiv faktor i samfunnsutviklinga. Kinas eksempel viser oss dette mer enn noe annet, og det mest strålende eksempel mht. utviklinga av det sosialistiske landbruket er ei fjellbygd ved navn Tachai:*

«Tachai-brigaden i folkekommunen av samme navn holder til i Shansi-provinsens Hsiyang-fylke og består av 83 husholdninger med tilsammen 430 mennesker . . .

Landsbyen hadde bare 53 hektar oppdyrket jord fordelt på over 4 700 små jordteiger som lå spredt i 7 fjellskar og 8 åser. Jorda var dårlig og utsatt for alvorlig erosjon. Avkastningen var ikke mer enn 0,75 tonn korn pr. hektar. Dertil kom at 60% av jorda tilhørte en godseier og tre rikbønder. 80% av befolkningen var fattige og lavere mellomstore bønder. De arbeidet som landarbeidere for godseieren og rikbøndene og ble grusomt undertrykt og utbyttert. De var så utarmet at mange av den var nødt til å selge barna sine.

Helt siden frigjøringa i 1949 har de fattige og lavere mellomstore bondene med rettleiding i Formann Maos proletariske revolusjonære linje fulgt den sosialistiske kollektiviseringens vei . . .

Med utfoldelse av sin kollektive styrke har de bygd flere hundre steinvoller for å kunne legge årkerjorda ut i terrasser i skråningene, de har ledet vann oppoverbakke for å kunne overrisle dem. De har gjennomført vitenskapelige eksperimenter og forbedret jordbruksteknikken, slik at jorda har gitt dem stabile og gode avlinger. . . .

Landsbyen har fått et helt nytt utseende. De gamle jordhulene er blitt erstattet med nye husblokker og steinhytter, og hver eneste husholdning har elektrisk lys og innlagt vann. Brigaden har rikelige kornreserver og akkumulerte fonds, og hver eneste husholdning har penger i banken og egne kornreserver.

Hvordan kan det ha seg at Tachai har greid å gjennomføre slike store og vidtrekkende forandringer? Sekretæren i brigadens partiavdeling, Chen Yung-kuei, sier det slik: «Hovedårsaken ligger i at folk nå tenker annerledes. Folk kan forandre jorda, teknikken, avkastningen og hele landsbyen, fordi de har forandret sin tankegang. Forandringen er et resultat av at de er blitt væpnet med marxist-leninismen-Mao Tsetungstenkning».

Formann Mao lærer oss: «Når massene først har tilegnet seg de riktige ideer som er karakteristiske for den framskredne klassen, blir disse ideer til en materiell kraft som endrer samfunnet og endrer verden». (Kina i dag, nr. 12/1971).

I en viss forstand er imidlertid millionmassene absolutt en trussel mot ressursene, mot imperialismens og monopolborgerskapets ressurser som daglig plyndres fra undertrykte folk. En av de første til å innse alvoret i denne trusselen, var John D. Rockefeller III. Derfor innkalte han i 1952 til en konferanse om «befolkningsproblemet». Der møtte 20—30 av USAs mest framtrepende naturvernfolk, folkehelseeksperter, familieplanleggingsledere, jordbrukseksperter, demografer og samfunnsvitere.

Man ble enige om å danne en gruppe som skulle være «et koordinerende og katalyserende organ innenfor det vide feltet av befolkningsproblemer». Samme høst ble det såkalte «Befolkningsrådet» dannet med Rockefeller som president. Etter Rockefellers initiativ kom også svenske og britiske finansfolk med interesser i den tredje verden med liknende tiltak på internasjonalt nivå der de støttet noe som kaltes «Planned Parenthood». Verdensbanken spyttet inn finansiering av en stor undersøkelse av «befolkningsutvikling og økonomisk vekst» i India.

Bakgrunnen for denne økte interessen for de fattige landene finnes i at den annen verdenskrig svekket de gamle imperialismaktene og styrket revolusjonære bevegelser i store deler av verden. Befolkningssspørsmålet har en nær sammenheng med denne tendensen. Slik oppsummeres det f.eks. i et dokument fra Rockefeller Fund:

«Den uro som oppstår i en raskt voksende befolkning, blir forsterket ved overvekten av ungdom. I en helt igjennom ungdommelig befolkning må man vente at en sterk utålmodighet vil komme til uttrykk når det gjelder å få innfridd de stadige voksende forventninger. Resultatet har ofte vært en ytterliggåene nasjonalisme».

KRETSLØP- OG LAGERRESSURSER

«Lagerressursar er slike ressursar, biotiske eller abiotiske, som vi ikkje får tilbake når vi har nytta dei».

«Kretsloppsressursar er dei ressursane som blir fornya etter eit bestemt, kortare tidsrom, og som kan haustast periodevis dersom produksjonsgrunnlaget blir halde inntakt».

For det første viser det seg nødvendig ved gjennomlesningen av Sætras bok å slå fast termodynamikkens annen lov som innebærer at energi ikke kan gå i kretslop: «Også vasskrafta er ein kretsloppsressurs». At vannet som formidler den solenergien vi utnytter gjennom vannkraften, til en viss grad går i kretslop er vel egentlig ikke det Sætra ønsker å trekke fram. Men solenergi, som vel som *alle andre energikilder*, er lagerressurser i den forstand at energien kun kan benyttes en gang i maskiner av samme type.

Når det gjelder stoffene, så virker det som om Sætras skille mellom lagerressurser og kretsloppsressurser i all hovedsak knyttes til stoffenes egne, indre egenskaper. Med enkelte modifikasjoner betraktes alle ikke-levende stoffer som lagerressurser, mens det man kan høste av levende organismer

ses på som kretsloppsressurser. Men poenget er at når vi forbruker et stoff, så er det ikke bare stoffets egenskaper som avgjør om vi har med en lagerressurs eller en kretsloppsressurs å gjøre, dette avgjøres av måten vi forbruker stoffet på. Prinsipielt kan alle stoffer gå i kretslop og forbrukes gjentatte ganger. Når f.eks. menneskene eller andre levende vesener forbruker jern i næringsmidler, så inngår dette jernet i et kretslop der de forskjellige omformingsprosessene er ferdig utviklet i naturen. Derimot blir mesteparten av det jernet som brukes i redskaper og andre ikke-spiselige produkter, forbrukt som en lagressurs der jernet etter en gangs forbruk blir dumpet i naturen for å oppløses av korrosjon. Det er fullt ut teknisk mulig å foredle en mye større del av skrapjernet enn det som gjøres i dag. Men det viktigste er her at menneskene selv har måttet og må utvikle de omformingsprosessene som er nødvendige. Dermed kan vi se at hvorvidt ressursene forbrukes i kretslop eller tømmes ut fra et lager, i hovedsak avhenger av den samfunnsmessige utviklingen av produksjonsformene. Det er altså fullstendig galt å stemple de enkelte stoffene som den ene eller andre typen ressurs uten å se dette i relasjon til samfunnets utviklingstrinn og de rådene produksjonsforholdene. Den sosialistiske produksjonsformen er ikke avhengig av en rask gjenvinning av profitt fra alle leddene i produksjonen. Derfor kan man planlegge på lengre sikt og på forhånd utvikle kretslop av endel av ressursene.

SPARING ELLER REVOLUSJON?

Er denne diskusjonen av Sætras ressurstenkning en «akademisk» diskusjon som har liten betydning i praksis? Jeg mener at den forskjellen som er markert mellom Sætras syn og vårt, er av fundamental betydning. Slik Sætra ser «ressurskrisen», er den eneste løsningen å spare mest mulig på de stoffene som en gang for alle er stemplet som lagerressurser. Denne sparepolitikken vil han sette ut i livet oyeblikkelig, han retter krav til folket (og sjølsagt også til kapitalistene) om å skjære ned forbruket sitt og dempe ned lønnskampen. Resultatet er sjølsagt bare at kapitalen bruker Sætras og likesinnedes argumenter til å mele sin egen kake, til å tvinge folkets levestandard ned, mens de hever sin egen. Ressursodeleggelsene går sjølsagt som før fordi de styres av markedsmekanismene som forblir uforandret av Sætras moralisme. Det synet på ressursene som vi har antydnet, setter søkelyset på produksjonsformene og dermed på samfunnssystemet som det avgjørende. Derfor blir vårt viktigste løsningsforslag til «ressurskrisen» den sosialistiske revolusjonen og omforming av produksjonsmetodene slik at de svarer til folkets interesser på lang sikt.

«NULLVEKST» – HVA ER DET?

Den konklusjon mht. den økonomiske politikken som Sætra og mange andre populistar til venstre og høyre trekker av sin mekaniske og forsteinete ressurstenkning, er redusert «økonomisk vekst» eller helst «nullvekst». De har oppdaget, som riktig er, at den kapitalistiske økonomien fører med seg mye faenskap, men de kan ikke (Sætra?) eller vil ikke (Mansholt?) tenke seg noen kvalitativt forskjellige økonomi som ikke med nødvendighet fører miljødeleggelsene med seg. Hovedparolen deres blir derfor bare et slags: «Brems verden — jeg vil av»!

Sætra: «Når menneska tidlegare har kjempa for politiske endringar har det alltid lege attom ei von om at omveltinga skal gi betre materielle kår. Men den typen politisk revolusjon som dei rike land i verda treng i framtida er endringar fram mot eit system som trengjer mindre materielt forbruk og redusert komfort til beste for våre samtidige i dei fattige land og for å livberge våre eigne etterkomarar».

Sicco Mansholt (sitert fra hans «politiske testamente»): «Det er åpenbart at morgendagens samfunn ikke kan knyttes til bare vekst, i allfall ikke på det materielle området. For å begynne, vi bør ikke lenger rette vårt økonomiske system mot oppnåelsen av en maksimal vekst, og et maksimalt brutto 12nasjonalprodukt. Det annet mål (kretslopsøkonomi uten forurensning) vil hurtig redusere den materielle velstand pr. innbygger og føre til en begrensing i den fri utnyttelse av godene».

Vi fortsetter gjerne med noen godbiter fra Sætra:

« . . . det er dei økonomiske kreftenes frie spel, og *det frie val av konsumvarer*, som er skuld i den økologiske krise på jorda.» (Min utheving).

«Kampen mot det frie konsum er den sentrale etiske kampen i siste delen av det tjuande hundreåret. Taper vi denne kampen, kjem syndefloden for alvor.»

«Kampen mot skeivkjøyd bruk og overforbruk av ressursar er meir djuptgripande og fundamental enn kampen mot dei statsmakter og kapitaleigarar som opererer på vegne av teknokapitalismen.»

Hva betyr alt dette dersom vi tenker prøver å tenke oss disse ideene omsatt i praksis? Hva mener Sætra med «eit system som fremjer mindre materielt forbruk og redusert komfort»? Av andre avsnitt i Sætras bok ser det ut som om et mer primitivt og enkelt jordbrukssamfunn er idealet. Ett problem er overgangen til et slikt samfunn, men la det ligge. Hvordan kan et primitivt jordbrukssamfunn møte et globalt problem som erosjonen av matjorda? De kinesiske erfaringene viser at erosjonen *kan* drives tilbake ved skaogplanting, bygging av terrasseåkre, store overrislingsanlegg osv. Men forutsetningen er hele tida en kollektiv innsats fra hele samfunnet, fra et sosialistisk samfunn som med jordbruk som grunnlag og industrien som ledende faktor, setter seg det stikk motsatte av «mindre materielt forbruk og redusert komfort» som målsetting.

Et annet spørsmål vi kunne stille er: Hvilke energikilder skulle Sætras «økologiske» samfunn basere seg på dersom det ikke tilfeldigvis er så rikt utstyrt med utbygget vannkraft som Norge? Olje er forkastelig å brenne,

sier Sætra. Jo, vi har fremdeles enorme mengder med kull i jordskorpa. Men mesteparten av disse reservene ligger så dypt og utilgjengelig at det idag ikke er lønnsomt å drive dem fram. Er det da feilaktig og uøkologisk å utvikle teknologien for gruvedrift slik at disse store kullreservene kan bringes fram forholdsvis lett, eller skal vi trappe ned teknologien og sende menn, kvinner og barn ned i gruvene med hakker og spader slik som det skjedde for ikke så altfor mange år siden? Spørsmålet er høyst relevant siden Sætra generelt og uten forbehold spør:

«Går vi 100 år fram i tida, meiner nesten alle («Vitenskapsmennene i dag») at ei nedtrapping av teknologien ikkje er til å unngå...».

SITUASJONEN ER ALVORLIG

Hvordan skal så alle progressive folk stille økologien i forhold til klassekampen og politikken vår? Økologien kan hjelpe oss til å avsløre, forstå og forhindre miljødeleggelse. Men økologien alene gir ikke noen løsning på disse problemene, fordi problemene i hovedsak er av politisk, samfunnsmessig karakter. Økologisk kunnskap kan bare bli et redskap for oss når vi underordner dem marxismen-leninismens lære om samfunnet.

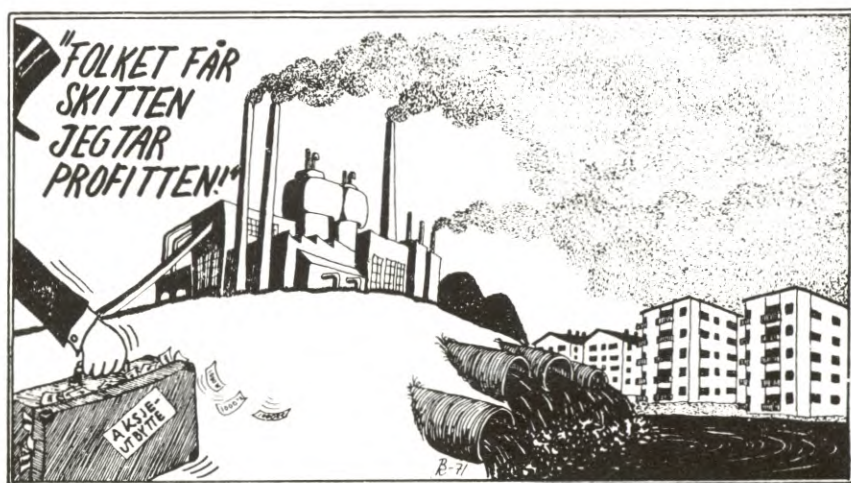
Hvilke trusler representerer så miljødeleggelene i dag? Går vi en nær forestående «øko-katastrofe» i møte? Har vi en ressurskrise? For å ta det siste først: Finnes det mennesker i verden, hvis lidelser og undertrykkelse skyldes at jorda mangler ressurser til å tilfredsstille deres behov? Jeg kan ikke se annet enn at mesteparten av sult og fattigdom vi finner, skyldes *imperialismens og kapitalismens plyndring* av ressurser og arbeidsinnsats som ellers ville ha vært tilstrekkelige for å dekke de aktuelle behov. F.eks. ville Island ha stått overfor enslags ressurskrise dersom alle utenlandske trålere fortsatt skulle fisket inn til 12-milsgrensa. I første omgang ville ikke denne krisen bestått i mangel på fisk, men i en viss mangel av kjøpere av islandsk fisk. Seinere, når overbeskatningen av fiskefeltene hadde vart ved en tid, ville Island ha fått en «virkelig» ressurskrise i form av manglende råstoff til fiskeindustrien. Min konklusjon på dette spørsmålet blir at noen ressurskrise i global målestokk ikke er til stede verken mht. stoffer eller energi. Men lokale ressurskriser skapes og opprettholdes daglig — ikke først og fremst ved at man «bruker opp» ressursene, men ved at imperialismens måte å forbruke ressursene på er rovdrift i stedet for langsiktig og planmessig forbruk i folkets interesser.

Så til spørsmålet om «øko-katastrofe». Dette er en betegnelse som gjerne, men ikke alltid er knyttet sammen med «befolkningseksplorasjonens» redsler av visse dommedagsprofeter. Slike typer ser ut til å være noenlunde følgende: Lag et mest mulig skremmende bilde av utsiktene for menneskehetens framtid mht. natur og livsmiljø. Understrek at årsaken til all miljødeleggelse er «den økte velstand» i de industrialiserte landene og «befolknings-

eksplosjonen» ellers. Forbered opinionen på å måtte betale økte skatter og høyere priser for mindre forurensning, og antyd muligheten for å måtte «gripe inn» overfor «befolkningsekspløsjonen» i den tredje verden. Typisk eksempel: Paul Ehrlich.

At vi nå har advart mot noen borgerlige blindveger inn i miljøspørsmålene betyr ikke at vi er tilfreds med situasjonen, tvert imot. Miljøødeleggelsene representerer et alvorlig angrep over en svært brei sektor på folkets vitale interesser. Arbeidsplasser forurenses av giftige stoffer og støy, det samme gjelder i stadig større grad for hele boligområder i storbyene og på mange mindre steder. Disse forurensningene er en kraftig belastning på helsesituasjonen i folket. Giftige utslipp i elver og hav og lokale luftforurensninger ødelegger livsmulighetene for en rekke planter og dyr på kort sikt. På lengre sikt truer også slike forurensninger de helsemessige forholdene for menneskene. Her er det verdt å merke seg for alle som er opptatt av forurensning og miljøødeleggelse, at de verste miljøødeleggelsene som historien kjenner til, finner vi ikke i Tokio, New York eller Los Angeles, selv om forholdene der er ille nok. De verste forurensningene og miljøødeleggelsene har funnet og finner sted i Sør-Vietnam, Laos og nå også i Nord-Vietnam. Den amerikanske imperialismen har ikke bare gjort seg skyldig i forsøk på folkemord, de er kommet langt på vei med å fullføre et naturmord ved hjelp av sine giftstoffer, påsatte skogbranner og på grunn av bombekraterne som etterhvert ligger tett i tett over store områder.

Hvor ligger hovedårsaken til miljøødeleggelsene og rovdriften på naturressursene? Ikke i utviklingen av produktivkraftene til et høyt teknologisk nivå. Den økende forurensning og miljøødeleggelse er i hovedsak resultatet av kapitalismens utvikling over i imperialismen, plyndrings- og krigspolitik.

MONGSTAD – ET EKSEMPEL

Som et eksempel på hvilke konsekvenser som følger av monopolkapitalismens utvikling her hjemme, kan vi se på Mongstadsutbyggingen. Omkring den lille Mongstadbygda i Nord-Hordaland er forholdene svært gunstige for utbygging av storindustri. Det er store flateutmarksområder, dyptvannskystlinje og nær adgang til store vannkraftsressurser. Det som har skjedd i den siste tiden er i korte trekk:

Norsk Hydro inngikk avtale med kommunene Lindås og Aursheim om utbygging av et aluminiumsverk på Mongstad. Kommunen kjøpte opp 7000 mål utmark i nærheten av Mongstad. Staten garanterte billige, subsidierte kraftleveranser. Nordsjooljen gjorde det litt etter aktuelt for Hydro å bygge et oljeraffineri i Norge. Raffineriet ble først planlagt å ligge et sted ved Oslofjorden, men Hydro gikk med på å legge raffineriet til Mongstad da de ble fritatt for 85 mill. kroner i investeringsavgifter. Planene om aluminiumsverk var da skjøvet ut i det blå p.g.a. dårlige konjukturer. Av grunner som ikke er klarlagt fullt ut, ville Hydro da legge dette raffineriet akkurat i det området som nå er dyrket og bebodd på Mongstad. Som grunner for dette har Hydro argumentert med spesielle geologiske forhold for å bygge en stor lagringstank for olje ned i grunnfjellet, og dessuten mulighetene for manøvrering av store tankskip inn til raffineriet. Det er imidlertid påvist av geologer ved Universitetet i Bergen at fjellforholdene i utmarksområdene er av akkurat samme type som i innmarka. Opplodding av Fensfjorden og uttalelser fra losere med erfaring fra supertankere viser dessuten at havneforholdene alt i alt ville vært gunstigere om raffineriet hadde vært lagt i utmarksområdet. Men uansett hva som var de egentlige årsakene til det, så gjorde de offentlige organer og i siste instans regjeringen endelig vedtak om å ekspropriere Mongstadbygda og fullstendig tilintetgjøre dette bygdesamfunnet. Avgjørelsen kunne ikke engang innankes for sivilombudsmannen siden den er fattet i endelig form i regjeringen. For å få innbyggerne til å godta avgjørelsen uten for mye sprell, har de lokale myndigheter delvis skremt delvis lurt et flertall av grunneierne til å godta ekspropriasjonen. Det oppsto da en bresje i fronten av bygdefolket, og det mindretallet som nektet å godta ekspropriasjonen, kunne tvangseksproprieres uten for stor risiko for masseaksjoner.

Situasjonen er nå at de første anleggsarbeidene er påbegynt, fraflyttingen foregår, og utpå høstparten skal husene brennes ned. Hydro og staten har da gjennomført første etappe: ei lita jordbruksbygd, et mekanisk verksted og en hermetikkfabrikk for 50–60 arbeidere er jevnet med jorda. Seinere kommer så i første omgang et oljeraffineri for 150-160 ansatte, med utslipp av svovelholdige gasser i lufta (omtrent like mye som fra all oljeforbrenning i Bergen), subsidiert av staten med 85 mill. i kontanter og med ekstra billige strømleveranser. I andre omgang kommer sannsynligvis et aluminiumoksydverk med utslipp av store mengder såkalt rødslam i Fensfjorden. Dette utslippet vil på litt lengre sikt odelegge råstoffgrunnet for den lokale fiskeribefolkningen i nabobygdene.

I tredje omgang er det planlagt utbygget petrokjemisk industri for videreforedling av oljeprodukter. Denne typen industri er i dag noe av det mest forurensende som finnes.

Etterhvert som storindustrien får behov for mer arbeidskraft, vil den også bli en økonomisk trussel mot jordbruks- og fiskerinæringene i området, enten gjennom direkte konkurranse om arbeidskraften eller ved sanksjoner mot de tradisjonelle næringene gjennom statsapparatet.

Her kan det være på plass å sitere Karl Marx (etter utdrag i Rod Fane nr. 2/72):

«På landsbygda virker storindustrien mest revolusjonerende på det viset at den eliminerer det gamle samfunnets bolverk «bonden», og erstatter ham med lønnsarbeideren. Dermed oppstår de samme motsetninger og de samme sosiale behov for omdanning på landet som i byene. Bevisst teknisk utnyttning av vitenskapen trer i stedet for gamle irrasjonelle slendrianmetoder. De gamle familiebåndene, som forente jordbruk og manufaktur i de tidligere utviklingsstadiene, blir slitt fullstendig i stykker av den kapitalistiske produksjonsmåten. *Men samtidig skaper storindustrien den materielle forutsetningene for en ny og høyere syntese: forening av jordbruk og industri på grunnlag av den karakteren de har utviklet i motsetning til hverandre.*»

Kampoppgavene våre i forbindelse med et prosjekt som Mongstad er i første rekke å forsvare den lokale befolkningsinteresser og behov mot fremstøtene fra Hydro. Dette betyr motstand mot forurensninger, mot tvangsflytting av lokalbefolkningen, mot ruineren av de tradisjonelle bygdenæringene. Men vi går ikke, som populistene, imot utbygging av storindustri i enhver form. Vi reiser samtidig kravet om nasjonal oljepolitikk som sjølsagt nødvendiggjør norske raffinerier, men vårt krav er raffinereier som kan eksistere side om side med jordbruksproduksjonen. Vi krever en storindustri som tjener folkets interesser, uten forurensning og antagoniske konkurranseforhold overfor omgivelsene.

KINA VISER VEI

Hvis det finnes noe som kan kalles menneskesamfunnets økologi, så er Kina et foregangsland på det området. Det ligger tre viktige faktorer bak: Kina er et sosialistisk land, et forholdsvis tett befolket land og et jordbruksland med ennå tilbakeliggende industri. Disse faktorene har gjort det mulig og nødvendig for Kina å fore en strengt nøysom ressurspolitikk, å gå kraftig til kamp mot forurensninger, samt å styrke enheten og den gjensidige støtten mellom industri og jordbruk. Og på disse feltene har kineserne idag betydelige erfaringer av stor verdi, selv om mange problem fortsatt er uløste.

Det viktigste prinsippet mht. ressursutnyttelse er prinsippet om «mangsidig anvendelse». Dette betyr at man ikke skal spesialisere produksjonen så mye at det bare produseres ett produkt, mens resten av råstoffene kastes.

Ved siden av et hovedprodukt skal industrien produsere så mange biprodukter som mulig på grunnlag av avfallet fra hovedproduksjonen. Dermed unngår man betydelige mengder av forurensninger samtidig som arbeidsmiljøet blir mer variert for arbeiderne. Lønnsomheten av et tiltak for en enkelt bedrift må underordnes spørsmålet om lønnsomhet for hele samfunnet. I en melding fra nyhetsbyrået Hsinhua heter det den 25. februar i år: «Partiet og regjeringen krever absolutt at planene og oppbyggingen av alle nye industri- og gruveanlegg skal omfatte prosjekt for mangesidig anvendelse av avfall, slik at ingen forurensning kan forårsakes».

Ved et oljefelt i høyfjellsområdet i Nordvest Kina, Taching, har man ikke bare bygget opp rivelige landsbyer i tilknytning til boretårnene og raffineringene, oljearbeidernes koner og familier har gått i spissen og drevet fram betydelige jordbruksarealer i oljeindustriens umiddelbare nærhet. Videre har man bygget opp småindustri som foredler endel av jordbruksproduktene, kornmøller, oljepresser, bedrifter for framstilling av bonnemasse, soyabønnesaus og eddik. Som et resultat av denne banebrytende innsatsen utformet Mao Tse-tung et viktig direktiv 7. mai 1966:

«Samtidig med at arbeidene tar del i industriproduksjonen, må de også studere millitære anliggender og politikk og høyne sitt utdannelsesnivå. De må også gjennomføre den sosialistiske skoleringsbevegelsen og kritisere og avvise borgerskapet. Der hvor forholdene ligger til rette for det, må de også arbeide med jordbruk og landbrukets binæringer, slik befolkningen på Taching-oljefeltet gjør».

Det vil fore for langt å trekke fram eksempler fra alle områder der politikkens «mangesidig anvendelse» er satt ut i livet. Men de kinesiske tidsskriftene på norsk og engelsk bringer stadig slike eksempler.

Med hensyn til arbeidet med forurensnings- og miljøspørsmål er det utvilsomt endel noling og forvirring til stede selv om vi også ser klare tendenser til framgang. Muligens er det noling, tilbakeholdenheten som i dag er den viktigste feilen å eliminere. Men begge disse feilaktige tendensene har sitt opphav i former for borgerlig tenkning, og når det gjelder miljøvern kan man grovt sett skille den borgerlige ideologien i to hovedtyper.

TO TYPER FEIL MAN KAN GJØRE.

For det første har vi det tradisjonelle svaret fra borgere på alle anklager: «Det er da ikke så galt fatt . . . Vi har nok en viss forurensning, men det er ubetydelig . . . Såpass må vi tåle dersom vi skal ha noen industri i det hele tatt.» Denne typen borgerlig ideologi er i dag på defensiven, men sitter nok ennå dypt i mange av oss. Denne ideologien som underslår kapitalismens plyndringer og odeleggelse får oss til å nøle med å undersøke, til ikke å være mistenksomme og ivareta folkets interesser.

Det første vi må gjøre er altså å kvitte oss med illusjonene om at miljøødeleggelser i byene og angrepene fra monopolborgerskapet på hele samfunn i utkantstrokene, ikke er et alvorlig problem. Vi må skjerpe aktsomheten og gå los med nærmere undersøkelser der vi ser de minste tegn til at slike angrep er i anmarsj. Vi må være oppmerksom på at en eneste setting i en konsesjonssøknad eller et kommunestyrevedtak kan ha store konsekvenser, de verste sakene er gjerne pakket svært godt inn i bomullspreik.

Den andre typen borgerlig ideologi som i hovedsak er opphav til forvirring blant folk, er den retningen som populistene fra Sætra til Mansholt står for. Her heter det at det er en grunnleggende motsigelse mellom økonomisk vekst, bedre levestandard på den ene siden og miljøvern, mindre forurensninger osv. på den andre siden. Se på Mongstad igjen, der blir det sannelig nok av forurensninger og miljøødeleggelser. Men får folket der det bedre når dette oljeraffineriet blir bygget, får bygdesamfunnene større økonomisk vekst? Nei, Mongstadfolket blir tvunget vekk og spredt for alle vinder fra det de har bygd opp gjennom lange tider. Nabobygdene blir til å begynne med nødt til å betale en rekke kommunale ytelser til Hydro, og seinere blir de også rasert. Nei, forurensende industri er bare ett av mange tegn på kapitalens styrkeposisjon, derfor betyr forurensning også hardere økonomisk utbytting av folk og ikke mindre som populistene hevder. Vi må altså for det andre skjære igjennom og knuse også denne nye retningen av borgerlig tenkning som i dag er i en offensiv posisjon.

Miljømordet i Vietnam

DESPERAT TERROR MOT FOLKET

FN-konferansen om «det menneskelige miljøet» i Stockholm i juni, ble også ett forum for krasse angrep mot USA's miljømord i Vietnam. Den norske regjeringens betalte naturelsker, statsråd Gjærevoll, holdt likevel kjeft. Den norske regjeringa unnlot nok en gang å fordømme USA's terrorhandlinger i Vietnam. Denne artikkelen vil konkret blottlegge resultatene av Nixons kamp for å fri Vietnam fra kommunismen, dvs. utrydde det vietnamesiske folket. Dessuten vil den sette miljømordet inn i sin rette sammenheng, ikke som uheldige bivirkninger av en krig. Det er resultatet av en total krig i g f ø r i n g for å knekke et helt folk, eller for å sitere en høyere amerikansk etterretningsoffiser: «for å få det til å blå ihjel», vi må se i øynene.

IMPERIALISMEN MØTER FOLKEKRIGEN MED TOTAL KRIG

USA-imperialismens angrep mot folket i Vietnam, som resten av Indo-Kina, er en del av en gjennomgripende kontrarevolusjonær strategi, som har som hensikt å bevare og utvide kontrollen og utbyttinga av folket og dets ressurser. Når vi ser resultatene av USA's herjinger på natur og miljø i Vietnam, må vi ikke bli blinde for hvorfor Nixon og hans forgjengere har forsøkt å gjøre Vietnam til et helvete. Nixon er ikke *primært* en miljømorder. Vi må se miljømordet som et militært middel USA bruker for å knekke motstanden mot sin imperialistiske politikk i Vietnam. Krigen i Indo-Kina har med noen få års avbrudd pågått siden 1946. Det er en meget lang tid i krigssammenheng og folket er blitt utsatt for lidelser vi ikke kan forestille oss. I 1954 tok USA over siden Frankrikes kolonikrig fullstendig brøt sammen i og med slaget ved Dien Bien Phu. Siden da har USA's politiske og militære ledelse uavbrutt vært sysselsatt med å forsøke å finne en politikk og en militær strategi for å knuse den nasjonale frigjøringsbevegelsen.

Forsøkene på å knuse frigjøringsbevegelsen og alle dens allierte har fullstendig mislyktes, og det skyldes ikke mangel på foretaksomhet fra men-

nene i Det Hvide Hus og Pentagon. Tvertimot har de ulike USA-administrasjonene drevet opp krigens omfang og grusomhet til et nivå, som får Hitler og nazistene til å framstå som amatører. Ingen anstrengelser er spart fra USA-ledelsens side. Nye og stadig grusommere våpen har stadig blitt uteksperimentert: Napalm, splintbomber, gas og kjempebomber. Men trass i den uhørte tekniske overlegenheten har det ene nederlaget etter det andre blitt kastet i ansiktet på en hel rad av amerikanske presidenter, hvorfor? Kampen *mot* de franske kolonisatorene og — idag — de amerikanske imperialistene, er samtidig kampen *for* fred, frihet, demokrati og nasjonal uavhengighet. Og i den kampen står den overveldende majoriteten av det vietnamesiske folket enet mot en liten gruppe samarbeidsmenn og quislinger, som går USA's ærend. Dermed blir forsvarskrigen mot USA et helt folks krig, en folkekrig. De væpnede frigjøringsstyrkene er ikke skilt fra befolkningen, men ett med den. I Vietnam har folket i hovedsak bodd på landsbygda og livnært seg av jordbruket. Det er på landsbygda blant bonde-befolkningen at hovedtyngden av frigjøringsstyrkene virker. I sammen med befolkninga har de frigjort store områder og begynt å virkeliggjøre det nye livet og fått en daglig støtte til fortsatt kamp.

Dette er avgjørende for USA-imperialismens strategi, for hva den betrakter som militære mål. Det framgår tydelig av offisielle amerikanske dokumenter, som f.eks. «Aerospace Weapons System Manual US Air Force» fra 1961: «Militære mål (er) hver person, formål, idé, vesen eller område som velges ut for å ødelegges, uskadeliggjøres eller gjøres ubrukbart med våpen som kan minske eller tilintetgjøre fiendens vilje eller mulighet for å by (oss) motstand...».

Stilt overfor folkekrigen har Pentagon tøyd begrepet «militært mål» til dets ytterste konsekvens. Når USA's generaler ikke har formådd å knekke den folkelige motstanden, har de besluttet å ødelegge selve livsvilkårene for befolkningen, ødelegge mulighetene for en menneskelig tilværelse. Denne politikken, i dag som et ledd i Vietnamiseringen består av følgende deler:

— stadige «opprenkningsaksjoner», terrorisering av befolkningen på landsbygda, folkeforflytninger i masseomfang til leirer eller overordentlig strengt bevoktede områder.

— massiv innsats av bombefly for å fullstendig bombe istykker hele distrikt og deler av provinser og dermed forsøke å tilintetgjøre alt arbeid og all produksjon, dvs. alt sosialt liv.

— ødelegge dyrka mark og vegetasjon for å sulte i hjel befolkninga og forhindre militær aktivitet fra frigjøringsstyrkene.

Resultatet av dette er den totale krigen. En krig som slår mot folket, mot dets livsmiljø, mot naturen og som i sin konsekvens vil ha virkninger i årtier etterat krigen er opphørt. Det som skjer i Indo-Kina i dag kan vi med rette kalle et folkemord utvidet til også å omfatte miljømord (Ecocide). Den nåværende intensive bombingene av Nord-Vietnamesiske diker og demninger, industri og kommunikasjonsnett er en desperat utvidelse av denne totale krigforingen.

NIXON — EN PROFESJONELL MORDER

Som et ledd i den totale krigen har USA's krigsmakt utviklet ulike våpensystem. Den sammenlagte effekten av disse er en miljø-odeleggelse uten sidestykke i krigshistorien. Kjemisk krigføring er blitt nyttet siden 1961 i Indo-Kina. Den består av sroyting med plantegifter (fram til mai 1971) og anvendelse av gass. USA-hæren har anvendt gass i svært stor omfatning og dermed tatt i bruk et våpen som de fleste nasjoner fordomte gjennom å undertegne Geneveprotokollene fra 1925. Flere ulike gasser er prøvd ut, men framfor alt anvendes den såkalte CS-gassen, (fram til 1970 — 3 millioner kilo) den kalles anti-oppløpsgass. Mange dødsfall har inntruffet, f.eks. under perioden 1965—66 rapporterte FNL 300 dødsfall som følge av bruk av gass.

De plantegiftene som er blitt brukt er fenoxisyrene 2,4-D og 2,4,5-T, samt pikloram og kakodylsyre. De tre førstnevnte sortene inngår i prepar-

ater som hovedsaklig anvendes som avlovningsmiddel. Hittil har de blitt sprøytet over 22 800 km² i følge forsiktige beregninger. Totalt er nær 3 000 km² dyrket mark oversprøytet. Disse opplysningene er fra Pentagon og må betraktes som minimumstall, FNL har beregnet oversprøytete arealer til det dobbelte. Plantegiftene anvendes i konsentrasjoner som er drøyt 10 ganger høyere enn de som forekommer i Norge og USA. I løpet av de siste årene er det blitt klarlagt at 2,4,5-T inneholder relativt høy gehalt av en gruppe umåtelig giftige substanser, såkalte dioxoner.

Den mest drastiske effekten har giftspredningen hatt på mangrovevegetasjonen. En eneste oversprøytning har vært tilstrekkelig for totalt å utrydde den delen som er blitt rammet. De største mengdene plantegifter har blitt spredd over de tette innlandsskogene. Ved en oversprøytning avløves trærne, og ved neste dor de, og skogene blir ødelagt. Som følge av giftspredningen forandres vegetasjonen. Den produktive tette skogen blir fylt med mindre verdifull savannevegetasjon.

Ved eliminering av vegetasjonen blir risikoen for skader på jord og mark svært store, framfor alt gjennom erosjon, alvorlige næringstap eller uttørring. Omfattende ødeleggelse av risavlinger har skjedd. Til dette anvendes hovedsaklig kakodyl-syre. Sprøytning av matvekster har inngått som et ledd i å berove FNL for forsyningsmuligheter. Denne typen krigføring har medført hungersnød for befolkningen som i masseomfang er blitt tvunget til å flytte fra jord og hjem. I 1970 påpekte en antropolog ved RAND-instituttet at for 15 år siden levde bare 15% av Sør-Vietnams befolkning i byer. I dag er 60% av folket trengt sammen i de forslummede byene, i konsentrasjonsleire og fengsler!

Dyr og mennesker skades også direkte av plantegiftene. Spesielt har svin og fjærfe blitt drept i oversprøytede områder. Flere dødsfall som følge av giftspredningen er blitt rapportert, som oftest barn og gamle. Et svært stort antall mennesker er blitt forgiftet. Langvarig forgiftning rapporteres å være vanlig. Rapporter fra Indo-Kina foreligger om såvel fosterskader som genetiske skader som følge av den kjemiske krigføringen. Fra Saigon-juntaens side er statistikk om fosterskader blitt hemmeligstemplet. De mengdene plantegifter som er blitt sprøytet over Sør-Vietnamer fullt ut tilstrekkelige for å framkalle fosterskader og genetiske skader. I januar så vi i fjernsynet en svensk film som var tatt opp i Nord-Vietnam under besøket til en internasjonal undersøkelseskommisjon. Den avslørte flere tilfeller av deformerte barn, som var blitt slik, p.g.a. fosterskader eller genetiske skader som er blitt påført ved ulike slags amerikanske bombelaster og sprøytning.

I løpet av perioden 1965—71 har USA sloppet 6,6 millioner tonn bomber over Indo-Kina. Disse bombene har fullstendig ødelagt et område på 1 570 km², som er den sammenlagte overflaten for 20 millioner krater. Kraterne fylles med vann og er utklekkingssteder for moskitos som sprer alvorlige sykdommer, som malaria. Siden 1970 har USA anvendt en ny type kjempebomber (6 800 kg.) som har en ufattelig sprengkraft. I en tett jungel blir et område 130 meter i diameter fullstendig rensket.

Fra 1968 har skog og annen vegetasjon blitt rensket unna med store bulldozere. Fram til august 1971 hadde 3 040 km² blitt skrapet rent. Denne formen for odeleggelse har fått øket betydning i og med at sroytingen med plantegifter offisielt opphorte i 1971.

Gjeldende folkerett forbyr gjennom en rekke konvensjoner bruken av kjemisk krigføring og deriblant de gassene og plantegiftene som USA har brukt i Indo-Kina. Nixon bryter mot folkeretten, men den norske regjeringa holder kjeft. I følge offisielle amerikanske opplysninger er 30 480 km² av Sor-Vietnams 173 260 km² blitt ødelagt. FNL's tall regner med at ødelagt areal er dobbelt så stort.

HVORDAN BEKJEMPE MILJØMORDET

I vår hjemlige økologi — eller miljø-vern-debatt, har striden stått om vi kan bekjempe raseringa av naturressursene innafor det bestående samfunnet. Motekspertise som kan bringe styresmaktene til fornuft, større makt i lokalsamfunnet, masseaksjon og folkeopinion mot økokrisa, er kampmidla som blir foreslått for å unngå katastrofe. De revolusjonære hevder at det er de kapitalistiske produksjons- og maktforholda som er årsaken, bare når folket sjøl får hånd om produksjonsmidla og den politiske makta kan vi bygge det samfunn vi ønsker.

Vi kan stille spørsmålet: Er det mulig å bringe imperialistene til fornuft, få de til å avstå fra miljømord i Indo-Kina, eller f.eks. i de portugisiske koloniene som rammes på samme måte. Da vil vi hevde at det ikke finnes noen fornuft hevet over den blodige kampen mellom imperialistene og verdens folk. Imperialistisk fornuft og logikk er å bevare det imperialistiske systemet med alle midler. Når folkene i den tredje verden skal bekjempes, må hele folket kues, og det fører til den totale krigen mot folk, natur og miljø. Vietnam er USA's laboratorium for hvordan folkekrigen kan stå i mot den største imperialistiske makt. Derfor er ikke Vietnam et enkeltstående eksempel, men brennpunkt for en verdensomfattende kamp mellom imperialisme og folkets kamp for frigjøring. Miljømordets avskaffelse er helt avhengig av imperialismens avskaffelse i vår verden, det må være folkets logikk.

Men avsløringene av miljømordet vil sjølsagt aktivisere opinionen og styrke solidariteten med Vietnams folk. Det kan tvinge USA-imperialistene til å avstå fra visse krigsmidler, men miljømordet vil fortsette så lenge USA er i Vietnam, så lenge det imperialistiske systemet eksisterer.

IMPERIALISTENES LOGIKK

Vi vil avslutte med å la Nixon karakterisere imperialistenes logikk. Om aftenen 30. april 1972 på ranchen til John B. Connally jr. i selskap med en

rekke framstående republikanské og demokratiske politikere i Texas uttalte Nixon: «Jeg vet at det er noen som sier at vi har gjort nok, de sier at det som skjer det Sor-Vietnamesiske folket nå, er noe vi ikke skulle bry oss med. Vi har ofret nok for dem. Så la oss da se det ut fra USA's egne interesser, for da ser vi virkelig, at den eneste avgjørelse som noen mann i den amerikanske presidents stilling kan ta, er å gi ordre til de nødvendige luft- og sjo-attakk som vil kunne hindre en kommunistisk overtakelse.

Når det hender at et land som Nord-Vietnam, massivt støttet av de mest moderne tekniske våpen fra to kommunistiske supermakter — når det hender at det landet er i stand til å invadere et annet land og erobre det, vil dere få se at monstret vil bli gjentatt i andre land over hele verden, i Midt-Osten, i Europa, og i andre like så vel.

Hvis, på den annen side, den slags aggresjon blir stoppet i Vietnam, og mislykkes der, da vil den blir forkastet i andre deler av verden. For å sette det på spissen, det som blir oppnådd i Vietnam er ikke bare fred for Vietnam, men fred i Midt-Osten, fred i Europa, og fred ikke bare for fem eller seks eller sju år i den aller nærmeste framtid, men sannsynligvis langt inn i framtida . . . denne krigen skal ende slik at våre brødre og sønnene til de som kjempet og dode i Vietnam skal unngå å slåss i et annet Vietnam fem eller 10 år fra nå av. Det er det alt dette gjelder».

Nixon fortalte ikke direkte at en vietnameser er en vietnameser enten han bor i sor eller nord, og at han uansett vil hive USA og Saigon-quislingene på sjoen. Hvis vi i Nixons tale bytter ut Nord-Vietnamesisk invasjon, med *fri-gjøringskamp mot USA-imperialismen*, forstår vi hvilken betydning eksemplet Vietnam har for imperialistene og for oss.

Det må få oss til å fjerne våre illusjoner om at imperialismen kan bli snill eller ta til «fornuft».

*ANTI-IMPERIALISTER: ENHET I KAMPEN FOR Å NEDKJEMPE
IMPERIALISMEN OG DENS MILJOMORD!
STYRK SOLIDARITETSARBEIDET VED Å DELTA I DE LOKALE
FNL-GRUPPENE!
MOT NIXONS ODELEGGELSER I VIETNAM VED Å STOTTE INN-
SAMLINGSAKSJONEN SOLIDARITET NORGE-VIETNAM!*

Kilder: Kommentar nr. 5-6 1972 (svensk)
U.S. News & World Report 15. mai 1972.
Miljomord och kjemisk krigføring i Indo-Kina (DFFG's skriftserie 1972)
Dagbladet 5/4- 1972.

For enklere nedlasting er bladet delt
i tre filer. Fortsettelsen finner du
på http://akp.no/ml-historie/pdf/rode_fane/1972/